

Ks. Janusz Kręcidło, *Biblijne mozaiki*, t. 1–2, Warszawa–Ząbki 2016 (Naczynia Gliniane 4–5), 210 + 216 s.

Każdy chrześcijanin powołany jest do życia słowem Bożym. To ono, nie tylko w dziejach cywilizacji Europy, ale także i innych kontynentów, było pierwszym „słowem” przekładanym na rodzime – ojczyste języki. Bóg darował swoją „mowę” człowiekowi, by on kształtował język, swoje wypowiedzi na wzór słowa natchnionego. Spotkać można wierzących w Jezusa Chrystusa, którzy od najmłodszych swoich lat próbowali w mówieniu naśladować mowę Nowego Testamentu – sposób budowania zdań, ekspresję wyrażań, symbolikę biblijnych obrazów zbudowanych właśnie ze słów.

Ważnym wyzwaniem pastoralnym jest budzenie miłości do słowa Bożego, głębokiego respektu do Biblii – stanowiącej największy „pomnik” kultury Bosko-ludzkiej. Osoby zafascynowane mądrością Biblii nieustannie szukać będą w życiu woli Bożej. Będą dokonywać życiowych wyborów, podejmować decyzje w świetle wypowiedzi Boga, zapisanych w księgach Starego i Nowego Testamentu. Podejmować będą „drogę wstępującą” (od egzystencjalnych doświadczeń do słowa Bożego) lub „zstępującą” (od „wypowiedzi” Boga do codziennych sytuacji i przeżyć).

Biblia powinna stać się księgą codziennego „użytku”, „zastosowania”. Nie może być ona tomem dostojnie stojącym na półce, a jednak „martwym”, kiedy nie jest brana „do ręki”, a nade wszystko „do serca”. Z tekstami natchnionymi nie tylko można przetrwać najtrudniejsze chwile, dramatyczne doświadczenia losu, ale również je „przepracować”, dostrzegając w nich ślady Bożej obecności, teologiczne impulsy do podejmowania nowych wyzwań.

Drogę ku Biblii mogą wyznaczać różne dzieła – od popularnych i popularnonaukowych po ściśle „uczone”. Szlak wędrówki w jej stronę znaczony może być nade wszystko opracowaniami z zakresu biblistyki.

W 2016 roku, nakładem Bractwa Słowa Bożego, mającego siedzibę w Warszawie oraz Apostolicum – Wydawnictwa Księży Pallotyńów Prowincji Chrystusa Króla w Ząbkach pod Warszawą, ukazała się książka pt. *Biblijne mozaiki*. Autorem tejsze publikacji, podzielonej na dwa tomy, jest ks. Janusz Kręcidło, członek zgromadzenia zakonnego Misjonarzy Matki Bożej z La Salette (saletyni), biblista, profesor tytularny nauk teologicznych. Książd J. Kręcidło jest dyrektorem Instytutu Nauk Biblijnych UKSW w Warszawie oraz Kierownikiem Studiów Doktoranckich na Wydziale Teologicznym tej uczelni. Prowadzi jako redaktor serię naukową „Studia Salettensia”. Opublikował kilkaset pozycji naukowych i popularnonaukowych. Napisał szereg książek, w tym *Honor i wstyd w interpretacji Ewangelii: Szkice z egzegezy antropologiczno-kulturowej* (Warszawa 2013). Od wielu lat jest przewodnikiem po ziemiach biblijnych.

Bardzo skromne, jeśli chodzi o szatę graficzną, tomy (tom pierwszy liczący 210 stron i drugi o objętości 216 stron) w formacie kieszonkowym ukazały się w serii

„Naczynia Gliniane”, jako ich odpowiednio czwarty i piąty tom. Redaktorem serii jest ojciec Waldemar Linke, pasjonista, profesor bibliistyki w UKSW w Warszawie. Okładkę tomu pierwszego zdominowały odcienie brązu, zbliżonego do koloru pomarańczowego. Piszącemu te słowa kolor ten skojarzył się z barwą ziemi przy ścieżce wiodącej na szczyt Góry Mojżesza – Góry Synaj, którą dane mu było przemierzyć przed laty jako pielgrzym. Kolor żółty stanowi natomiast „osłone” tomu drugiego. Nasuwa on skojarzenie z pustynią, bez której trudno wyobrazić sobie kontekst biblijnych, ale też w ogóle życiowych, wydarzeń.

Słowo wstępne, otwierające tom pierwszy dzieła *Biblijne mozaiki*, rozpoczyna się w konwencji listu. Autor, poprzez wypowiedzenie pierwszych słów zamieszczonych w książce, nawiązuje bezpośredni kontakt z osobami, które podejmą lekturę jego myśli, refleksji. Przytoczmy tę wypowiedź: „Drogi Czytelniku, książka, którą wzięłeś do ręki, jest zapisem wieloletniej biblijnej przygody. Najstarsze z zamieszczonych tu rozważań powstały w drugiej połowie lat 90. XX w., najnowsze zaś przed kilkoma miesiącami. Tytuł *Biblijne mozaiki* oddaje różnorodność tematyczną zawartych w książce rozważań, które w rozmaitej większości były już publikowane jako popularnonaukowe lub publicystyczne artykuły w różnych polskich czasopismach w ciągu kilkunastu ostatnich lat” (s. 5).

W pierwszym tomie rekomendowanej książki zamieszczone zostały cztery „mozaiki”, czyli rozdziały. Pierwsza mozaika, zatytułowana „Drogi do szczęścia”, traktuje o Ośmiu błogosławieństwach zawartych w Ewangelii według św. Mateusza 5, 3–12. Autor podjął medytację nad każdym błogosławieństwem, by wskazać drogę do prawdziwego szczęścia. Według biblisty ubodzy zajmują w Piśmie Świętym uprzywilejowane miejsce. Skoro tak, to w życiu współczesnym – nastawionym na sukces, powodzenie i dobrobyt – ubodzy nie mogą być ponizani i lekceważeni, wszak również dziś są oni osobami uprzywilejowanymi – bliskimi Bogu (zgodnie z brzmieniem słowa, w którym ukrywa się spójnik „u” oraz słowo „Bóg”). Są oni przede wszystkim „u Boga” – On jest ich, często pozbawionych dosłownie wszystkiego, prawdziwym bogactwem i jedyną nadzieją. W tej samej mozaice zadaje autor oryginalne pytanie: „Smutny Bóg?”. Zachęca ono do podjęcia refleksji nad szczęściem tych, którzy się smucą.

W drugiej mozaice, noszącej tytuł „Sakramenty”, ks. J. Kręcidło pyta o ich genezę. Skupia się nad każdym sakramentalnym znakiem. Wskazuje na przykład na Eucharystię jako na „Boga wiecznie żywego”. Omawia biblijne podstawy oraz tło tychże znaków.

Trzecia mozaika, zatytułowana „Cnoty”, prezentuje siedem cnót chrześcijańskich: trzy teologalne (wiara, nadzieja, miłość) i cztery kardynalne (roztropność, sprawiedliwość, męstwo, umiarkowanie). Zarówno słowo „cnota”, jak i określenie „kardynalna” wydają się niezrozumiałe, i to nie tylko dla młodego pokolenia. Manipulujący współczesną kulturą – najczęściej politycy i usłudźni im propagandziści dziennikarze – celowo deprymowali i deprymują, ośmieszali i nadal drwią z pojęć będących u źródeł tożsamości Europy i w ogóle cywilizacji chrześcijańskiej.

Mozaika ta pomoże czytelnikowi dostrzec sens stałego usposobienia i dyspozycji do czynienia dobra – tym jest przecież cnota oraz wartość filarów życia społecznego i odniesień międzyludzkich.

Czwarta mozaika, pod tytułem „Świadkowie wiary”, wskazuje na Biblię jako świadectwo wiary. Wypowiada się o bohaterach wiary Starego Testamentu: Abrahamie, Mojżesz i Jozuem, których postawy należy kontemplować i dziś, na początku XXI wieku. Mozaika ta mówi też o Tomaszu. Autor zadaje tu pytanie: „niewierny Apostoł czy wierny i autentyczny uczeń Jezusa?”. Rozważa ponadto „trzy wzorce radykalizmu chrześcijańskiej wiary”, które prezentują Maria Magdalena, Maria z Betanii oraz nawrócona jawnogrzesznicza. Proponuje też czytelnikowi refleksję nad „wzorem nawróconego chrześcijanina” – św. Pawłem. Na końcu tej mozaiki przedstawia przykład „świadka autentycznej wiary w Jezusa” – umiłowanego ucznia. W tej części rozważań wiara zaprezentowana została jako rzeczywistość doświadczana oraz przeżywana przez konkretnego człowieka. Nie jest ona tylko i wyłącznie zbiorem wypowiedzi doktrynalnych czy dogmatycznych prawd, ale jest przede wszystkim świadectwem danym wobec innych ludzi przez tych, którzy uświadomili sobie i doświadczyli miłości Boga oraz Jego zbawczej mocy – zbawczego działania. Czwarta mozaika zamyka pierwszy tom.

Tom drugi książki otwiera piąta mozaika, nosząca tytuł „Żyć wiarą na co dzień”, najobszerniejsza w całym omawianym dziele. Jej celem jest zwrócenie uwagi na aktualizowanie się Pisma Świętego w różnych okolicznościach i sytuacjach konkretnego człowieka oraz danych społeczności ludzkich. Chrześcijanin, świadomy mocy słowa Bożego w jego osobistym życiu, winien uczynić Biblię życiowym *vademecum* – przewodnikiem prowadzącym go przez meandry codzienności do ostatecznego celu życia, jaki jest Bóg. Autor przedstawia kilkanaście elementów tej mozaiki. Są wśród nich między innymi: „Życie jest pielgrzymką”, „Biblijne świętowanie”, „Płodność i macierzyństwo w Biblii”, „Kościół w świetle Biblii”, „Łzy i współczucie w Biblii”, „Rola Pisma Świętego w formacji polskiego narodu”, „Jezusowe ostateczne wezwanie do wiary”. Słowo Boże winno stać się słowem codzienności, każdego dnia rozważanym, przyjmowanym po to, by uczyć czytającego dokonywania w życiu właściwych wyborów, uczyć postępowania zgodnego z wolą Bożą. Jest to jedyna mozaika w drugim tomie i zarazem najobszerniejsza w polecanej książce.

W drugim tomie dzieła *Biblijne mozaiki* zamieszczony został „Podręczny słownik biblijny”, zawierający ponad sto pięćdziesiąt haseł z zakresu geografii i topografii biblijnej, starożytnej kultury śródziemnomorskiej (będącej środowiskiem powstania i kształtowania się etosu Biblii) oraz teologii biblijnej. Autor w zwięzłych słowach zaprezentował pojęcia biblijne, w tym trudne, domagające się wyjaśnienia. Słownik ten może stanowić doskonałą pomoc leksykograficzno-pastoralną dla kapłanów głoszących katechezy biblijne i w ogóle dla katechetów, a także dla kaznodziejów przygotowujących homilie. Książkę zamyka „Podręczna bibliografia miłośnika Biblii”. Tytuł tej bibliografii jest wyjątkowy. Stanowi nie tylko wskazówkę

z zakresu informacji bibliograficznej (naukowej), ale zachęca czytelnika Biblii, aby – systematycznie spotykając się ze słowem Bożym – w końcu stał się miłośnikiem Pisma Świętego.

W pełni zgodzić się trzeba z myślą, jaką ks. J. Kręcidło zapisał na końcu „Słowa wstępnego” w pierwszym tomie dzieła: „Ufam, że niniejsza książka stanie się dla wielu Czytelników drogowskazem pozwalającym lepiej poznać Pismo Święte i kulturę biblijną, po ty, by jeszcze bardziej zachwycić się tym, który jest źródłem i Panem wszelkiego życia” (s. 7). Bardzo wymowna jest data, kiedy zamknął autor przygotowanie swojej książki do publikacji: „W święto Ofiarowania Pańskiego, Warszawa, 2 lutego 2016 r.” Biblia jest dziełem wspaniałomyślnie darowanym przez Boga człowiekowi wszystkich czasów, każdej kultury i cywilizacji.

Rekomendowana praca stanowi cenną pozycją popularyzującą Biblię. Księga ta będzie żywą, dającą życie, inspirującą do ewangelicznego działania i świadectwa o Jezusie Chrystusie, rozwiązującą najtrudniejsze nawet życiowe dylematy, odpowiadającą na egzystencjalne pytania (na które po ludzku rzecz biorąc trudno jest uzyskać nie tylko satysfakcjonującą, ale też jakąkolwiek odpowiedź), kiedy – powtórzmy – weźmie się ją do ręki, kiedy otworzy się ją i zacznie lekturę, by wprowadzić jej życiodajne słowa do serca i umysłu. Wówczas nie sposób, by słowa Biblii nie żyły i nie dawały życia. Część leksykograficzną dzieła *Biblijnie mozaiki* (t. 1–2) udostępnić warto najszerszemu kręgowi odbiorców, wprowadzając ją do Internetu na określony portal. Podobnie też całe dzieło winno mieć wersję cyfrową, powszechnie dostępną. Wówczas książka będzie żyła przez lata.

Eugeniusz Sakowicz

Katarzyna Parzych-Blakiewicz, *Teologia dialogu*, Olsztyn 2016, 185 s.

W dzisiejszej rzeczywistości słowo „dialog” urosło do niezwyklejch rozmiarów. Od dialogu, jako rozmowy dwojga ludzi, poprzez dialog człowieka z ideą można przejść do dialogu na poszczególnych płaszczyznach: społecznej, politycznej, naukowej, religijnej. Dialog to spotkanie, nie zawsze przeciwników, czasem niepewności, obaw, niewiedzy, wątpliwości, ignorancji. Otwiera człowieka na spojrzenia, światopoglądy, punkty widzenia, jakie komunikują inni ludzie, nakazując postawę szacunku i zrozumienia, akceptacji wobec tej odmienności. Nie oznacza jednak przymusowej rezygnacji z własnego odniesienia do określonej kwestii.

Dialog stanowi fundament istnienia i współistnienia ludzi, zarówno w wymiarze osobowym, jak również międzywspólnotowym, tzn. pomiędzy jednostką a grupą społeczną. Jest wspólnym sposobem życia ludzi, zachęcającym ich do